

Henrik Ibsen

EN FOLKEFIENDE

Regi og bearbeidelse av Kjersti Horn

Kunstpedagogisk undervisningsopplegg til skoler

Rogaland Teater høsten 2017

Aud Berggraf Sæbø og Anna S. Songe-Møller

EN FOLKEFIENDE på Rogaland Teater, HØSTEN 2017

Regissør:	Kjersti Horn
Scenografi og kostymer:	Sven Haraldsson
Lysdesign:	Haakon Espeland
Dramaturg:	Kristian Lykkeslet Strømskag
Videoproduksjon:	Joakim Foldøy
Lydproduksjon:	Arild Lægreid
Foto og visuelt uttrykk:	Stig Håvard Dirdal
Skuespillere (voksne):	Cato Skimten Storengen, Ragnhild Arnestad Mønness, Glenn Andre Kaada, Alexandra Gjerpen, Marco Kanic, Ole Christoffer Ertsvaag, Svein Solenes og Lars Funderud Johannessen.
Skuespillere (barn):	Brage Haarr Drugli, Reidar Gjerde, Anton G. Johansen, Rikke Mellomstrand Torsteinsbø, Frida Ree-Pedersen og Birk Einarson Vetthus

Dette undervisningsopplegget er laget for bruk i videregående skole og øverste trinn i ungdomsskolen i forbindelse med oppsettingen på Rogaland Teater. Opplegget består av et forarbeid som er ment å gjennomføres før elevene ser forestillingen på teateret, og et etterarbeid med forslag til oppgaver for å bearbeide inntrykkene fra forestillingen.

Forarbeidet er lagt opp slik at elevene blir kjent med rollefigurene og noen utvalgte scener og situasjoner fra skuespillet gjennom praktisk dramafaglig arbeid. Dette for å motivere dem til å se forestillingen og skape en begynnende forståelse for stykkets innhold og tematikk. Vi røper ikke hvordan stykket ender, men håper tvert imot at forarbeidet skaper en interesse for nettopp å få vite det ved å gå i teateret. Slik vi har planlagt tar forarbeidet ca. 3 skoletimer, men læreren står selvsagt fritt til å bruke den tid og de oppgaver hun/han mener er passende for sine elever.

Etterarbeidet består av diskusjons- og refleksjonsoppgaver og et forslag til en skriftlig oppgave, - en teateranmeldelse.

Lykke til!

Vennlig hilsen

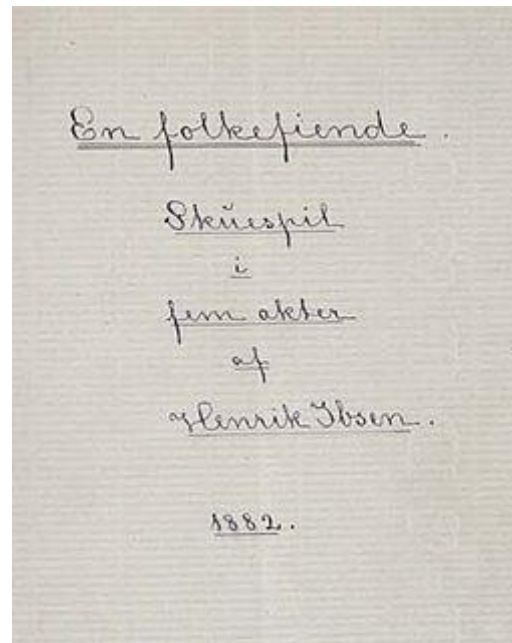
Anna S. Songe-Møller

Aud Berggraf Sebj

EN FOLKEFIENDE

Læreren leser/ forteller en kort innledning og viser ev. noen av bildene fra PP:

En folkefiende ble skrevet av Norges mest berømte forfatter og dramatiker, Henrik Ibsen (1828 - 1906), i 1882. (Se også vedlegg 2 for bilder)

I originalversjonen oppdager hovedpersonen i stykket, dr. Stockmann, at det nye kurbadet, som er byens viktigste inntektskilde, er forgiftet, og han kommer i sterk strid både med byens ledere og innbyggere når han vil rydde opp. I Rogaland Teater sin versjon oppdager Tomas at det nye asylmottaket i byen, som er byens viktigste inntektskilde, står på forgiftet grunn, og at drikkevannet er giftig. Dramaet ønsker å vise motsetningen mellom sannhet og egeninteresser og tar et oppgjør med politisk maktspill i tiden.

Hovedpersonen, Doktor Stockmann er fortsatt en av Ibsens mest kjente skikkelser, og sitatet «Den sterkeste mann i verden, er han som står alene», er en av de mest berømte replikkene fra Ibsens forfatterskap. Rogaland Teater tar i sin versjon opp noen av dagens problemer og knytter det til byens nye asylmottak. Selv sier de at forestillingen spilles «med **dramatiske** forbedringer».

Forarbeid

Vi ønsker at elevene gjør forarbeidet, går på teateret, gjør etterarbeidet og så leser et sammendrag, eventuelt deler av eller hele dramaet. Handlingen foregår i en liten by i Sør-Norge. Det er like over nyttår, tidlig og kald januar. Vi starter med å presentere rollefigurene i Rogaland Teater sin oppsetting.

Oppgave 1:

Vi blir noe kjent med rollene og bakgrunnen for stykket

EKSPOSISJON

Læreren leser (og utdyper) - samtidig bygges et tablå opp med rollefigurene som plasseres på stoler og/eller stilles opp i forhold til hverandre og deres roller i spillet. En kan gjerne bruke gule lapper som navneskilt.

Hovedpersonen i En folkefiende er **Dr. Tomas Stockmann**. Han er gift med Katrine og sammen har de fem barn, en voksen datter og fire yngre, - to gutter, en jente og en baby. Tomas er nå ansatt som lege ved byens nye asylmottak. Tidligere bodde familien i ei lita bygd nord i landet. Legestillingen var dårlig betalt og de følte seg isolerte og Tomas lengtet hjem. Det var i nord han fikk ideen om å bygge et asylmottak i sin egen hjemby. Familien er meget glade for å ha kommet hjem igjen, hvor både hans bror Peter og hans svigerfar bor. Tomas er en meget engasjert og samfunnsbevisst lege, som bryr seg om flyktingenes helse og livssituasjon. **Replikk: Den sterkeste mann er han som står alene.**

Tomas er gift med **Katrine**. Katrine Stockmann er hjemmeværende og har nylig fått en baby. Hun er meget stolt av sin mann og engasjert i hans arbeid for flyktingene på asylmottaket. Hun er livsglad og lojal hustru, omsorgsfull mor som gladelig oppvarter sin mann og familiens omgangsvener. Hun og Tomas har et meget åpent og gjestfritt hjem. Økonomien er bedret og hun kan derfor kjøpe nye klær til familien, nytt til hjemmet og god mat.

Replikk: Kan ikke dere to brødre dele æren?

Datteren **Patricia** (kalt Petra) Stockmann er lærer i norsk for innvandrere og underviser flyktingene på asylmottaket. Hun er også sterkt engasjert i flyktingene, forsvarer dem i alle situasjoner og er opptatt av deres integrering i samfunnet og hva de lærer om Norge. Hun har et godt øye til redaktøren i byens avis. **Replikk: Jeg må lære vekk mangt og meget jeg ikke tror på selv.**

Ejlif som er eldst er 13 år, så kommer **Morten, Elisiv** og **en baby** – Tomas og Katrines barn. Selv om økonomien nå er noe bedre, bor familien fortsatt trangt og ungene deltar rett som det er i det sosiale liv om kveldene. (Barna får leker.)

Randine er familiens hushjelp/ au pair. Hun er ny på rollelisten, innvandrer, muslimsk og forstår norsk. Hun er spesielt flink med barn og godt likt av familien. Hun kan holde «babyen» (f.eks. et sammenrullet teppe)

Replikk: Barn trenger omsorg og nærhet.

Ordfører **Peter Stockmann**, storebroren til Tomas, er ugift, opptatt av helse og trening. Han er meget stolt av byen og ikke minst *det store nye prektige asylmottaket*. Han har realisert ideen om å bygge asylmottaket, er styreformann for dette og har ansatt broren Tomas som lege. Han hjelper brorens familie økonomisk ved å gi Katrine penger av og til.

Peter: Jeg har sørget for byens økonomiske framgang.

Morten Kiil er Katrines pleiefar/stefar. Han har drevet et garveri for pelsoppdrettsnæringen. Fabrikken ble nedlagt og han solgte denne gamle fabrikken og området rundt som nå er blitt asylmottak, til kommunen. Morten bor alene, har hund og familien tror han har lite penger, men han tjente godt på å selge det gamle fabrikkområdet til kommunen.

Replikk: De stemte meg ut av bystyret, så driv bare apespill med dem.

Håkon Hovstad er redaktør i avisen *Folkebudet* hvor Dr. Stockmann stadig har artikler og leserinnlegg. Håkon framstår som en ung, fremadstormende, engasjert og karrierebevisst redaktør. Han er ofte på besøk hos familien Stockmann og de er gjensidig begeistret for hverandre. Håkon er begeistret for Petra.

Replikk: Det er alle de rike drittsekkene som sitter med makten i byen.

Benny Billing er journalist i *Folkebudet*, men har søkt ny stilling på ordførerens kontor. Benny er aktiv interessert i politikk og utfordringer i samfunnet, som religion og demokrati, og han dreier fort samtalen inn på politiske emner.

Replikk: Samfunnet er som et skip, hvor alle må være med å styre.

Jazec Hortzer, jobber som tømmermann og reparerer taket på familien Stockmann hus. Han er fra Polen og bor i en liten kjellerleilighet i byen. Han er

blitt god venn med Tomas, som er glad for hans arbeidsinnsats. Han forstår noe norsk, og er glad i Vodka. Han er en «ekte» tøffing som vet å forsvare seg selv.
Replikk: I'll fix it! (Eg ordne opp!)

Kjell Aslaksen er formann i huseierforeningen og agent for måteholdsforeningen. Han eier det lokale trykkeriet og er derfor ofte i avislokalene til Folkebudet.

Replikk: Alltid med stort måtehold. Forsiktighet er en dyd hvis du vil noe.

Mens læreren leser teksten bygges selve eksposisjonen opp som et frys-bilde. En etter en kommer rollene opp, får navneskilt og utdelt sin replikk etter hvert som de blir lest om. Etter at teksten er lest om alle rollene, fordeler resten av klassen seg bak rollefigurene (1-2) og øver seg på replikken(e).

Visning ved at hver enkelt rollefigur etter tur først sier sin replikk og at «koret» bak gjentar denne etterpå. Replikkene finnes også i Vedlegg 1.

Her kan det brukes musikk, f.eks. Barock av Cirque du Soleil fra CD'en Saltimbanco.

Læreren avslutter for eksempel med å si:

Asylmottaket har vært og er en suksess for byen. Nye jobber er skapt, byen har fått et internasjonalt preg med ulike folkeslag og religioner. Byens økonomi har fått et oppsving og det er kommet penger mellom folk. Men noe truer dette samfunnet. I løpet av et par dager skjer det overraskende ting.

Oppgave 2:

Hva vet elevene om Ibsen og En folkefiende?

Elevene går sammen i grupper på 2 – 3 og gjenforteller til hverandre det de husker (og eventuelt vet fra før) om hovedpersonene og innholdet i stykket.

Elevene summer en stund. Læreren oppsummerer og kan her gjerne fortelle noe mer om stykket. Her kan PP bildene/teksten også brukes (Vedlegg 2 – eget PP vedlegg).

En folkefiende hadde stor suksess da det ble satt opp og var lenge et av Ibsens mest spilte stykker i hans samtid. En Folkefiende inngår i Ibsens samfunnskritiske dramaer. Det vil si at stykket tar opp temaer og konflikter fra tiden Ibsen levde i, fra hans samtid. Ibsen skrev i alt 16 samtidsdramaer med

ulike ideer, tema og konfliktsituasjoner. Hvor fikk Ibsen ideene fra? Hvor fikk han ideen til å skrive En folkefiende? Jo, fra en hendelse i Tyskland (rundt 1830) hvor en lege ble jaget fra byen da han oppdaget og sa fra om at byens bad var infisert og farlig å bade i.

Alt etter hva elevene vet fra før, kan læreren eventuelt, hvis hun/han vil, fortelle hvordan stykkets hovedpersoner og tema er endret i denne oppsetningen på Rogaland Teater. Ibsen skriver om problemer ved byens nye kurbad (spa, badeland), mens Rogaland Teater dikter dette om til problemer ved byens nye asylmottak. En Au-pair, som er diktet til, er muslimsk innvandrer. Ibsen skriver om to døtre, en voksen og en ungdom. Nå er det en voksen datter og 3 barn og en baby. En skipskaptein som eide eget hus i byen, er nå blitt den polske snekkeren som bor til leie i en kjeller.

Oppgave 3:

Asylmottaket – byens bankende hjerte?

Følgende åtte rollefigurer skal utforskes: Dr. Tomas Stockmann, Katrine Stockmann (hans kone), Petra Stockmann (deres datter), ordføreren Peter Stockmann (Tomas storebror), Morten Kiil (garvermester og Tomas svigerfar), Håkon Hovstad (redaktør i Folkebudet), Benny Billing (journalist i Folkebudet), Kjell Aslaksen (formann i Huseierforeningen, agent for Måteholdsforeningen og eier av trykkeriet).

Elevene deles inn i 8 grupper som skal representere hver sin rollefigur. Det må være minst to på hver gruppe, ok om det er fire, avhengig av klassestørrelse. Gruppene får utdelt replikker fra 1 og 2 akt, som handler om rollefigurenes tanker og holdninger til asylmottaket. Se vedlegg 3.

- Les gjennom teksten/replikkene gruppevis
- Hver enkelt på gruppen velger seg en replikk fra teksten
- Alle rollemodellerer seg selv til rollen i et felles frys bildet.
- Hver enkelt i gruppen velger forskjellig undertekst for sin replikk.

Visning – gruppevis figur for figur eller to og to rollefigurer om gangen:

- Musikk, Born to be wild av Steppenwolf, spilles mens gruppene går inn i frys/ stiller opp.

- Ved to grupper kan replikkene komme vekselvis fra de to rollefigurene eller som det passer i forhold til replikkene som sies etter hvert. Rollefiguren holder frysposisjonen hele tiden, og sier rollenavnet før replikken.
- Musikk spilles mellom skiftene og til slutt etter fjerde dobbelgruppe.

Refleksjon: Hva heter de forskjellige rollefigurene og hvem er de?

Eventuelt også: **Hva mener disse byens kvinner og menn om asylmottaket?**

Oppgave 4:

Vi blir bedre kjent med rollefigurene og stykkets innhold.

Elevene deles i grupper på ti og går sammen to og to, for å utforske fem rollefigurpar ved å improvisere over utdelt tekstutdrag:

- Katrine Stockmann og ordfører Peter Stockmann (vedlegg 4a)
- Jazec Hortzer og Benny Billing (vedlegg 4b)
- Tomas Stockmann og Morten Kiil (vedlegg 4c)
- Kjell Aslaksen og Tomas Stockmann (vedlegg 4d)
- Håkon Hovstad og Petra Stockmann (vedlegg 4e)

Fordel rollene, lag et enkelt arrangement og eksperimenter med ulike undertekster, som glad, overrasket, irritert, fornærmet, sint, likegyldig osv. Tenk på arrangement, stå/ sitte, komme/ gå, avstand, plan, tempo og bruk av enkle hverdagshandlinger.

Visning:

Hvert par velger den varianten de syntes fungerte best ut fra tekstens innhold. Gruppene på ti (med fem spill) viser spillene til hverandre eller gruppene viser etter tur for alle.

Refleksjon: Hva vet vi nå om innholdet og tematikken i stykket?

Er det noe elevene lurte på eller ikke forstår?

Oppgave 5: Lærer i Rolle som Katrine Stockmann

Lærer i Rolle som Katrine møter elevene for å svare på deres eventuelle spørsmål og gi ytterligere informasjon i rolle. Tenk deg at du møter elevene etter andre akt. Bilde fra forestillingen brukes som kulisse og bakgrunn.

Bakgrunn for lærer i rolle:

Info til elevene før spillet starter:

- Tomas har fått vite at vannet er forurenset og skrevet en rapport som han vil trykke i avisen, som broren, ordføreren har fått.
  - Han har full støtte fra redaktør Hovstad (vil ta byens drittsekker/maktmennesker), Morten Kiil (vil hevne at han ble stemt ut av bystyret) og Kjell Aslaksen i huseierforeningen (som vet at boligprisene vil stige hvis asylmottaket må flyttes).
  - Peter kom tilbake med rapporten. Det ble krangel og Katrine og Petra stod utenfor og lyttet.
- a) Elevene kan være i rolle som naboer og innbyggere i byen som lurere på om noe foregår. Katrine er ute og lufter babyen (har den i armene) og møter naboene som stiller spørsmål. Katrine svarer på spørsmål og forteller løst og fast fra hennes hverdag.
- b) Eller elevene er elever som møter Katrine fordi det er noe de lurere på fra stykket og hun har noe spesielt opprørende å fortelle. Katrine forteller Petra og hun som sto og lyttet og til krangelen og at det endte med at Peter ber broren om å produsere usanne «nyheter» til avisa (fake news) og si at nye undersøkelser viser at situasjonen ikke er alvorlig. Hun er meget opprørt over at Peter (ordføreren) vil at Tomas skal lyve om situasjonen.

Uansett valg av utgangspunkt, skal LIR, gi informasjon som leder til nye spørsmål og driv i spillet. Læreren bestemmer når det har vart lenge nok.

Oppgave 6: Aktualisering av et tema i forestillingen – varsling. Hva ville du gjort?

4-hjørneøving: Tenk deg at en i klassen din blir utsatt for at det spres usanne rykter om vedkommende. Hva ville du da gjort?

- A) Sagt fra til voksne – foreldre/lærer?
- B) Sagt fra til den som sprer ryktene?
- C) Sagt fra til den som blir utsatt for ryktespredning?
- D) Noe annet

Velg hjørne og fortell til de i ditt hjørne hvordan du tenkte da du valgte. Kort oppsummering og de som velger «noe annet» forteller høyt til alle hva det er.

b) JA – NEI – KANSKJE øvelse:

Tenk deg at uansett hva du velger, vil det få negative konsekvenser. Ingen vil støtte deg og du står alene igjen. Ville du fortsatt sagt fra? Elevene velger i forhold til steder i rommet som representerer JA – NEI – KANSKJE.

Elevene som velger likt, begrunner til hverandre hvorfor de valgte/gjorde som de gjorde.

c) Den sterkeste mann, det er han, som står alene

Hovedpersonen, Doktor Stockmann er en av Ibsens mest kjente skikkelser, og sitatet «Den sterkeste mann, det er han, som står alene», er en av de mest berømte replikkene fra stykket. Ut fra aktualisering foran, hvordan forstår du Ibsens påstand? Er du enig/ uenig? Hva mener du om dette?

Refleksjon: Hva betyr det og hvilke konsekvenser kan det få å være en varsler?

Sosial samvær hos familien Stockmann   Fotograf: Stig Håvard Dirdal

Etterarbeid

Oppgave 7: En samtale om elevenes teateropplevelse

Her kan en gjerne ta utgangspunkt i:

- Hva husker du best fra teaterforestillingen?
- Var det noe du ikke forstod i handlingen?
- Hva overrasket deg mest ved forestillingen: scenografien, selve spillet, kostymene eller noe annet?

Læreren svarer på elevenes spørsmål og lærer og elever kan diskutere hvordan utvalgte situasjoner og handlinger i forestillingen kan forstås, som f.eks. rollefigurenes bakgrunn og hensikt med sine handlinger og hvorfor de skifter mening underveis.

Refleksjonsspørsmål:

- Hvem er dagens varslere?
- Hvor går grensen mellom idealisme og fanatisme?
- Hva mener du er pressens ansvar i konfliktfylte situasjoner?
- Kan et teknokratisk styre/ ekspertvelde erstatte et demokratisk styre?
- Kan og bør et demokrati/ et flertall alltid respekteres?

Oppgave 8: Rolle på veggen – Hvem er Dr. Tomas Stockmann?

Tomas Stockmann er hovedrollefiguren i En Folkefiende. Slik Cato Skimten Storengen tolker rollefiguren blir han fremstilt som et fargerikt menneske med mange lag, mange motsetninger og mange humørsvingninger gjennom stykket.

Klassen deles inn i grupper på 6. Læreren har gjort klart store ark til hver gruppe med et omriss av en mannsfigur i naturlig størrelse som representerer Tomas Stockmann. Alternativt kan elevene tegne rundt en gutt i gruppen som legger seg oppå arket på golvet. Arket henges på veggen eller blir ligger på golvet. Elevene inviteres til å skrive rollefigurens indre og ytre egenskaper og ferdigheter.

Utenfor figuren: (f. eks med sort tusj) ord som beskriver Tomas ytre ferdigheter og handlinger.

Inni figuren: (f.eks. med rød tusj) ord som beskriver Tomas indre egenskaper, holdninger, verdier eller følelser.

Analyseoppgave: Arkene fra alle gruppene henges opp på veggen.

- Hvilke egenskaper/ferdigheter/handlinger har alle gruppene notert?
- Hvilke har kun en (eller to) tatt med – skrevet ned?

Refleksjon: Hvorfor handler Tomas som han gjør?

Oppgave 9: Å skrive en anmeldelse av teaterforestillingen «En folkefiende»

Elevene kan skrive til lokalavisa, skoleavisa eller sende anmeldelsen til Rogaland Teater slik at de aktuelle skuespillerne kan lese den.

Anmeldelsen kan skrives etter journalistiske regler, ved at elevene lager sin egen overskrift med en ingress som gjør leseren nysgjerrig og gir han lyst til å lese teaterkritikken. En redaksjonell regel er at i anmeldelser skal det viktigste komme først. Start med scenografien. Hvilke assosiasjoner får du når sitter i salen og ser på åpningsbildet, kan være en måte å starte en anmeldelse på. Her kommer noen forslag til hva du kan skrive om:

Presentasjon av teaterforestillingen

Skriv noe om forfatteren, hva slags teater er dette (komedie, tragedie, farse osv.), gi et kort handlingssammendrag, fortell om aktuelle konflikter, tema du mener forestillingen tar opp eller det du mener er forestillingens budskap. Hvorfor har teateret valgt å sette opp en bearbeidet versjon av En Folkefiende?

Instruksjon

Hvorfor har instruktøren skrevet om, forandret dramaet og knyttet tematikken til et asylmottak i stedet for et kurbad?

Scenografi

Beskriv dekorasjonen og vurder de scenografiske valg som blir tatt. Det spilles både på scenen, bak scenen og under scenen. Video overføring finner sted. Hvordan fungerte bruk av video i forestillingen?

Skuespillerne

Gi en vurdering av skuespillernes prestasjoner i forestillingen.

Konklusjon

Oppsummer med din personlige vurdering av hele forestillingen. Hvorfor vil du eventuelt anbefale andre å se den?

OG – selvsagt kan elevene jobbe med fakta om Ibsen og hans forfatterskap!

Vedlegg oppgave 1: Replikker til eksposisjonen

1. Dr. Tomas Stockmann: Den sterkeste mann er han som står alene.

2.Kona Katrine Stockmann: Kan ikke dere to brødre dele æren?

**3.Datteren Patricia, kalt Petra:
Jeg må lære vekk mangt og meget jeg ikke tror på selv.**

4.Au pair-en Randine: Barn trenger omsorg og nærhet.

**5.Ordfører Peter Stockmann:
Jeg har sørget for byens økonomiske framgang.**

**6.Garvermester Morten Kiil:
De stemte meg ut av bystyret, så driv bare apespill med dem.**

**7.Avisredaktør Håkon Hovstad:
Det er alle de rike drittsekkene som sitter med makten i byen.**

**8.Journalist Benny Billing:
Samfunnet er som et skip, hvor alle må være med å styre.**

9.Polsk snekker Jazec Hortzer: I'll fix it! (Eg ordne opp!)

**10.Trykkeri-eier Kjell Aslaksen:
Alltid med stort måtehold. Forsiktighet er en dyd hvis du vil noe.**

Vedlegg oppg. 3: Asylmottaket

Doktor Tomas Stockmann

Jeg føler meg så ubeskrivelig lykkelig midt i alt dette spirende, sprettende liv. Det er da en herlig tid vi lever i! Det er som om en hel verden har kommet hit til oss!

Det er helsefarlig i aller høyeste grad! Grunnvannet og jordsmonnet ved mottaket er forgiftet. Jeg har undersøkt forholdene så samvittighetsfullt, som tenkes kan.

Jeg tok prøver både av drikkevannet og jordsmonnet, og sendte det inn til universitetet for å få en eksakt analyse av drikkevannet hos en kjemiker.

Det må la seg gjøre hele mottaket er ubrukelig, - ødelagt. Men ingen fare. Jeg er ganske på det rene med, hva som må gjøres.

Ja, kan du huske det, Petra? Jeg advarte dem, da de valgte den gamle industritomta! Men den gangen var der ingen, som ville høre på meg.

Håkon stiller hele avisen sin til min disposisjon, hvis det behøves.

Vi forgifter de stakkars mennesker, som tyr til oss i god tro, og som vi får betalt for av alle våre skattepenger for å gi trygghet og omsorg!

Benny Billing

Bra mange båter over Middelhavet, som kan gi skikkelig trykk på mottaket.

Ja. Samfunnet er som et skip; alle her må være med å styre.

«Byens bankende hjerte» har jeg engang i en festlig stund tillatt meg å kalle asylmottaket en gang.

Du vet at arbeid er en straff for våre synder.

Håkon, synes ikke du, at byen burde lage en folkefest for Tomas?

Peter Stockmann

I det hele tatt råder det en god stemning. - Og det kommer av, at vi har et stort felles anliggende å samle oss om.

Ja, ideer har min bror hatt nok av i sin tid - dessverre. Men når noe skal settes ut i livet, da spør de etter handlingens menn.

Også alt dette nå, akkurat nå, når det går som det suser. Du kommer til å ruinere din egen fødeby Tomas.

Jeg gikk innom byingeniøren i ettermiddag. Han lo av meg selvfølgelig, av min ekstravaganse. Har du tenkt på, hva det å flytte asylmottaket kommer til å koste?

Ja. Og så kommer det verste. Arbeidet ville ta minst to år.

Og hva skal vi så gjøre med flykningene imens? Skal vi sende dem hjem?

Rapporten må holdes tilbake for fellesskapets beste.

Ikke et eneste ord, ingenting må, komme ut offentlig i denne saken.

Morten Kiil

Denne galskapen med asylantene på mottaket. Er det sant?

Men jeg hadde aldri tenkt at du ville drive apekattspill med din egen bror.

Hvordan var det egentlig? Noen av de asylsøkerne har blitt syke. Har det kommet noe smitte på asylsøkerne? Var det ikke så at det var kommet noen dyr i vannrørene?

Du får aldri i verden innbilt broren din noe sånt. At det er oss som har gjort de syke, - de ørkenvandrerne.

Ja, jeg sier det sånn: for de voterte meg ut som en hund, gjorde de. Men nå får de det igjen. Driv bare apespill med dem.

Hvis du får ordnet det slik at ordføreren og hans venner får seg en på trynet, så gir jeg straks på timen hundre kroner til Unicef.

Katrine Stockmann

Kan ikke du Peter og Tomas dele æren som brødre?

De skulle aldri brukt det gamle fabrikklokalet i utgangspunktet.

Men, snille Tomas, bror din har makten -

Ja, retten, retten; men hva hjelper det, at du har retten, når du ikke har noen makt?

Familien din da, Tomas? Hva med oss da? Synes du, det er å ta ansvar for oss, som du skal forsørge?

Du og jeg får i alle fall ikke mange lykkelig stunder sammen hvis du fortsetter å være så sta. Så står du der igjen uten jobb, uten levebrød, uten faste inntekter. Jeg synes vi har fått nok av det før; husk på det, Tomas; hvordan vi hadde det.

Håkon Hovstad

Må jeg få lov til å bringe en liten notis om denne oppdagelsen i «Folkebudet»?

For deg, som er lege og vitenskapsmann, står dette tilfellet med forurensing av vannet på mottaket som noe for seg selv. Jeg mener, det faller ikke deg inn Tomas, at dette henger i hop med mange andre ting.

Du sa i går, at hele tomten til mottaket er forgiftet. Men problemet er den sump, som hele vårt kommunale liv står og råtner i.

Det er alle de rike, med de gamle ansette navnene i byen, det er de som styrer og råder over oss.

Det er en ting, som jeg setter høyere: og det er å stå som en trygg, selvsikker menn.

Det var min tanke at jeg skulle sprengte denne ring av gamle envise drittsekker som satt inne med all makten.

Petra Stockmann

Ja, jeg kommer fra norskopplæringen. I formiddag var det innføring i norsk kultur og norske verdier.

Nei, straffen er ikke selve arbeidet, men å måtte stå å lyve hele dagen for de stakkars flykningene. Jeg må lære vekk mangt og meget jeg ikke tror på selv.

Det er så mye dobbeltmoral og løgn både her hjemme og på mottaket. Jeg blir helt kvalm av å stå på mottaket å lyve hele dagen.

Hadde jeg bare hatt penger til det, så skulle jeg opprettet en egen skole for dem, og der skulle det fader meg gått annerledes til.

Mor, tenk ikke alltid først og fremst på oss barna.

Kjell Aslaksen

Er det sant, som jeg hører, at du har tenkt på å flytte asylmottaket til et sted som passer enda bedre. Den saken vil jeg støtte av alle mine krefter.

Asylmottaket ser ut til å bli liksom en liten gullgruve for byen. Det er mottaket vi skal leve av alle sammen. Derfor vil vi jo gjerne støtte mottaket alt det vi kan, da jeg er leder i huseierforeningen.

Ja se det er ingen hemmelighet at asylmottaket der det ligger i dag, påvirker boligprisene, derfor ville det være en smal sak for meg å få i stand en type underskriftskampanje, om det skulle knipe for å få mottaket flytta.

Naturligvis med stort måtehold, jeg beflitter meg alltid på måtehold; for måtehold, det er en statsborgers første dyd, - synes jeg da.

Så Tomas, da vet du at vi står bak deg, som en mur, som en kompakt majoritet. Den kompakte majoritet.

Vedlegg Oppgave 4: Dialog scener

4a) Katrine og Peter Stockmann, ordfører

- Katrine:** Hva driver du med?
- Ordføreren:** Det er merkelig med folk, som stammer fra bønder; de mangler takt og tone.
- Katrine:** Drit i det. Kan ikke du og Tomas dele æren, som brødre?
- Ordføreren:** Jo, det skulle man tro men det er nok ikke alle som nøyer seg med å dele, virker det som.
- Katrine:** Slutt. Slutt. Slutt med det der. Du og Tomas kommer jo så utmerket ut av det med hverandre. Dere er egentlig glad i hverandre. *(Lyd utenfor)* Nå kommer Tomas. *Hun åpner døren*

4b) Benny Billing og Jazec Hortzer, polsk snekker

- Hortzer:** Next week finish. Then I go back to Poland.
- Billing:** Men da drar du jo før valget.
- Hortzer:** Gonna be election?
- Benny:** Yes, election
- Hortzer:** You all vote?
- Billing:** Gjør ikke du?
- Hortzer:** I don` t mix in politics.
- Billing:** Men du bryr deg da vel om offentlige saker?
- Hortzer:** I don` t understand offentlige saker.
- Billing:** Alle må stemme.
- Hortzer:** You think people that don` t understand should decide?
- Billing:** Ja. Samfunnet er som et skip; alle her må være med å styre.
- Hortzer:** People that know how to build house. People that not build house, don` t build house. Otherwise Stupid!

4 c) Tomas Stockmann og Morten Kiil

Morten : Er det sant?

Tomas: Hva for noe er sant?

Morten: Denne galskapen med asylantene på mottaket. Er det sant, det?

Tomas: Ja visst er det sant. Men åssen har du fått vite det?

Morten: Petra kom innom, da hun gikk til skolen - Jeg trodde hun bare ville holde meg for narr: men det ligner ikke Petra.

Tomas: Nei

Morten: Vet jo aldri. Folk lyver jo. Å, en skal aldri stole på noen. En kan bli gjort til narr, før en vet av det. Men det er altså sant allikevel?

Tomas: Ja. Visst er det så. Og er det ikke en sann lykke for byen?

Morten: (kjemper med latteren) En lykke for byen?

Tomas: Ja, at jeg gjorde den oppdagelse nå før høysesongen. Rett før flykningene strømmer på.

Morten: Jo, jo, jo! Men jeg hadde aldri tenkt, at du ville drive apekatt spill med din egen bror.

Tomas: Apekatt spill!

Morten: Har det kommet noe smitte på asylsøkerne. Var det ikke så at det var kommet noen dyr i vannrørene?

Tomas: Dyr? Nei, hele området er forgiftet!

Morten: Ja, de der oppe ville jeg verken kalle for folk eller for dyr. Dette her er, fan` flytte meg, det beste, jeg har hørt av deg til nå.

Tomas: Åssen, mener du?

Morten: Du får aldri i verden innbilt broren din noe sånt. At det er oss som har gjort de syke, de ørkenvandrerne.

Tomas: Selvfølgelig gjør jeg det

Morten: Tror du at han er så gal??

4 d) Tomas Stockmann og Kjell Aslaksen

Aslaksen: -Ja, det vet du godt at jeg er, og jeg er jo dess foruten agent for Måteholdsselskapet, - ja, du vet jeg jobber for avholdssaken?

Tomas: Ja, det visste jeg

Aslaksen: Nå, det sier seg selv, at jeg kommer sammen med en hel del folk. Og da jeg er kjent for å være en sindig og loydydig statsborger, som du selv sa, så har jeg jo en viss innflytelse i byen, - en liten maktstilling, og jeg tør si det.

Tomas: Absolutt. Det vet jeg meget godt, Kjell. Ja, ja, ja.

Aslaksen: Ja, se - jo det er jo ingen hemmelighet at asylmottaket der det ligger i dag påvirker boligprisene, derfor ville det være en smal sak for meg å få i stand en type underskriftskampanje, om det skulle knipe for å få mottaket flytta.

Tomas: En underskriftskampanje, sier De?

Aslaksen: Ja, en slags støtteerklæring fra byens borgere. Forfattet med måtehold, så den ikke støter myndighetene og de som har makt.

4 e) Petra Stockmann og Håkon Hovstad, redaktør

Hovstad: Næmen hallo! Kom inn! Ja, hei er det deg?

Petra: Ja, eh, passer det, eller forstyrrer jeg. Takk for i går.

Hovstad: Vil du sette deg ned. Er det faren din som har sendt deg?

Petra: Nei, det er meg selv. Jeg bare lurte på: den teksten jeg skrev, har du fått sett på den eller?

Hovstad: Hva var nå det?

Petra: Menneskeverd: Er du her? (*tar opp en bok fra kåpelommen*)

Hovstad: *Ler litt* Ja, den ja..... Jo, jeg har fått sett på et par avsnitt av den ja. Jeg tror,.... Ja den er ikke helt riktig for vår avis.

Petra: Eh, ja, den er i alle fall mye mer riktig for avisen enn den saken dere kjørte i dag om Yoga på samfunnshuset

Hovstad: Ja, ja, men en redaktør kan ikke alltid gjøre, som han helst vil, skjønner du. Av og til så må man bøye seg for folks mening i de mindre viktige saker. Politikken er jo selvfølgelig hovedsaken i en avis: og hvis jeg vil få med meg folk på frigjørelse og fremskritt, så må jeg ikke skremme de ifra meg.